

Geografia de les Desigualtats

Codi: 104260
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503710 Geografia, Medi Ambient i Planificació Territorial	OT	4	1
2504216 Història, Política i Economia Contemporànies / Contemporary History, Politics and Economics	OT	3	2
2504216 Història, Política i Economia Contemporànies / Contemporary History, Politics and Economics	OT	4	1
2504216 Història, Política i Economia Contemporànies / Contemporary History, Politics and Economics	OT	4	2

Professor/a de contacte

Nom: Antonio Miguel Solana Solana
Correu electrònic: antoniomiguel.solana@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Antonio Miguel Solana Solana

Prerequisits

No hi ha cap requisit

Objectius

L'assignatura té com a objectiu estudiar, des d'un punt de vista teòric i pràctic, les desigualtats globals i les seves implicacions locals des de la perspectiva de la geografia social. Ens centrarem sobretot en les àrees urbanes però també en d'altres escales d'anàlisi. El curs començarà amb una reflexió teòrica del concepte de "desigualtat" i continuarà examinant la distribució espacial de la riquesa i la pobresa i les geografies de l'exclusió i la discriminació. S'estudiaran temàtiques relacionades amb les desigualtats de gènere, classe social i ètnia, la interacció entre globalització i desenvolupament desigual, les trajectòries històriques i models espacials de desigualtat, la migració i la mobilitat humana i social, els estudis locals de segregació i desigualtat urbana i els vincles entre desigualtat social, medi ambient i natura. Es posaran exemples tant del Nord com del Sud Global.

a) Conèixer les principals aportacions teòriques i conceptuals sobre els temes relacionats amb la desigualtat i la vulnerabilitat social, des d'una perspectiva específicament territorial i urbana. Es donarà un especial èmfasi en els factors econòmics i polítics que es troben darrere el procés de desigualtat social i territorial.

b) Diagnosticar de forma adequada i precisa els fenòmens de desigualtat territorial, vulnerabilitat social i pobresa. Tenir la capacitat per avaluar, a partir de mètodes quantitatius i qualitatius, la dimensió i les característiques del fenomen.

c) Proposar mesures d'actuació per revertir les situacions de desigualtat territorial, vulnerabilitat social i pobresa a partir d'ús adequat de polítiques urbanes i socials.

Competències

Geografia, Medi Ambient i Planificació Territorial

- Analitzar amb esperit crític la relació de la societat amb el territori aplicant el marc conceptual i teòric de la geografia.
- Combinar diferents tècniques i mètodes de representació i anàlisi espacial en l'elaboració de materials per a la transmissió dels resultats.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Història, Política i Economia Contemporànies / Contemporary History, Politics and Economics

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Analitzar les dinàmiques sociodemogràfiques, geoeconòmiques i ambientals a diferents escales territorials.
- Gestionar i aplicar dades a la resolució de problemes.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseeixin les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Vincular qüestions fonamentals de l'actualitat econòmica amb desenvolupaments econòmics anteriors partint dels principals elements de la història econòmica contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Captar la desigualtat social i territorial que impera en la societat.
2. Combinar diferents tècniques i mètodes de representació i anàlisi espacial en l'elaboració de materials per a la transmissió dels resultats.
3. Examinar com els diferents processos socials, econòmics, polítics i ambientals creen i transformen els espais i les relacions socials.
4. Explicar l'estructura del món actual des d'una vessant geogràfica.
5. Gestionar i aplicar dades a la resolució de problemes.
6. Plantejar problemes sobre la desigualtat, la distribució de la població i la urbanització al món, entre d'altres.
7. Proposar projectes i accions viables que potenciïn els beneficis socials, econòmics i mediambientals.
8. Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
9. Que els estudiants sàpiguen aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseeixin les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
10. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Continguts

Tema 1. Conceptualització de la desigualtat i la vulnerabilitat social

1.1. Conceptes clau: Desigualtat-Diversitat; Segregació social i territorial; Vulnerabilitat i pobresa; Inclusió-exclusió social; polarització social

1.2. Interseccionalitat

1.3. Justícia social/ambiental/espacial. Benestar. Polítiques de redistribució

Tema 2. L'escala global de la desigualtat territorial. Desigualtat social, desigualtat territorial: la perspectiva des de l'economia política i el desenvolupament geogràfic desigual

2.1 Evolució de la desigualtat mundial: Mirada llarga (història) i mirada curta (passat recent)

2.2 La transició de la desigualtat

2.3 Mesures i indicadors de la desigualtat. Alternatives?

2.4 Polítiques neoliberals i creixement de la desigualtat social

Tema 3. Canvi global, canvi ambiental: desigualtat i vulnerabilitat

3.1. Deute extern, deute ecològic i intercanvi ecològic desigual

3.2. Canvi global (climàtic) i desigualtat/vulnerabilitat

3.3. (Neo)extractivisme i acaparament de terres i recursos

3.4. Justícia (sòcio)-ambiental i justícia climàtica

3.5. Ecologisme dels pobres

3.6. Moviments alter-globalització

Tema 4. L'escala local de la desigualtat territorial: ciutat i desigualtat

4.1 Segregació territorial: ciutat de rics i ciutatde pobres

4.2 Ciutat mercaderia vs ciutat redistributiva

4.3 Gueto/hipergueto

4.4 Urbanisme de la por i comunitats tancades

4.5 Salut desigual

4.6 Dret a la ciutat

4.7 Moviments socials i urbans

Metodologia

Classes expositives del professorat.

Debats.

Lectura, ressenya i debat d'articles.

Presentacions orals.

Elaboració de treball en grup / aprenentatge basat en reptes

El professorat destinarà aproximadament uns 15 minuts d'alguna classe a permetre que l'alumnat pugui respondre les enquestes d'avaluació de l'actuació docent i d'avaluació de l'assignatura.

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes presencials	40	1,6	1, 3, 4
Tipus: Supervisades			
Tutories, seguiment i avaluació	10	0,4	5, 7
Tipus: Autònomes			
Estudi personal + lectures obligatòries	60	2,4	8

Avaluació

AVALUACIÓ CONTINUADA

El primer dia de classe es comentaran en detall les activitats d'avaluació. Es penjaran al Moodle i es comentaran a l'aula.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professorat informará l'alumnat (via Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

NO AVALUABLE

L'estudiant rebrà la qualificació de No avaluable sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

RECUPERACIÓ

Hi haurà una reavaluació de totes aquelles proves presentades que no hagin superat el 5. La reavaluació del exàmens teòrics serà en forma d'examen. La reavaluació de la resta d'activitats consistirà en refer l'evidència. Les activitats reavaluades puntuaran entre 0 i 5.

Queden excloses del procés de recuperació les activitats següents: presentacions orals, treballs en grup, tasques relacionades amb l'activitat docent diària.

PLAGI

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

ATENCIÓ

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
2 ex?mens parcials d'avaluaci? dels 4 temes	30	3	0,12	4, 8, 9
Assaig (a partir de les lectures obligat?ries) (individual)	15	8	0,32	1, 3
Participació a l'aula	10	5	0,2	4, 7
Presentaci? oral de les diferents fases del projecte (en grup)	15	6	0,24	2, 4
Treball/projecte de curs (en grup)	30	18	0,72	5, 6, 8, 9, 10

Bibliografia

Bauman, Zygmunt (2005). *Vidas desperdiciadas. La modernidad y sus parias*. Barcelona: Paidós.

Bauman Zygmunt (2001), *La globalización (Consecuencias humanas)*. México: FCE.

Bauman Zygmunt (2012), *Vidas desperdiciadas (La modernidad y sus parias)*. Barcelona: Paidós.

Bauman, Zygmunt (2014), *¿La riqueza de unos pocos beneficia a todos?*. Barcelona: Paidós.

D'Alisa; Giacomo; Demaria, Federico; Kallis Giorgios (2015), *Decrecimiento (Vocabulario para una nueva era)*. Barcelona: Icaria.

Escalante González, Fernando (2016), *Historia mínima del neoliberalismo (Una historia económica, cultural e intelectual de nuestro mundo, de 1975 a hoy)*. México: Turner.

Göbel, Bárbara; Góngora-Mera, Manuel; Ulloa, A. (eds) (2014). *Desigualdades socioambientales en América Latina* a Göbel, Bárbara; Góngora-Mera, Manuel; Ulloa, ed.). Bogotá: Universidad Nacional de Colombia.

Hay, Iain; Beaverstock, Jonathan V. (2017), *Handbook on wealth and the super-rich*. Cheltenham: Edward Elgar.

Harvey, David (2021), *Espacios del capitalismo global. Hacia una teoría del desarrollo geográfico desigual*. Madrid: Akal.

Islam, Nazrul; Winkel, John (2017). *Climate Change and Social Inequality*. DESA Working Paper

Jelin, Elizabeth; Motta, Renata, Costa, Sergio (2020). *Repensar las desigualdades. Cómo se producen y entrelazan las asimetrías globales (y qué hace la gente con eso)*, Buenos Aires: Siglo Veintiuno.

Firebaugh, Glenn (2003), *The new geography of global income inequality*. Cambridge: Harvard University Press.

Martínez Alier, Joan (2011). *El ecologismo de los pobres (Conflictos ambientales y lenguajes de valores)*. Barcelona: Icaria.

Martínez Alier, Joan; Oliveras, Arcadi (2010). ¿Quién debe a quién? (Deudaexterna y deuda ecológica). Barcelona, Icaria.

Martínez Alier, Joan (2015), "Ecología política del extractivismo y justicia socio-ambiental". INTERdisciplina, 3(7).

Milanovic, Branko (2016), A new approach for the age of globalization. Cmbridge: Harvard University Press.

Pardo Buendía, Mercedes; Ortega, Jordi (2018). "Justicia ambiental y justicia climática: el camino lento pero sin retorno, hacia el desarrollo sostenible justo". Barataria. Revista Castellano-Manchega de Ciencias Sociales, (24), 83-100.

Pearce, Fred (2013). The landgrabbers (The new fight over who owns the earth). Londres: Penguin.

Piketty, Thomas (2014), L'economia de les desigualtats. Barcelona: Edicions 62.

Pulido, Laura (2016). "Flint, Environmental Racism, and Racial Capitalism". Capitalism Nature Socialism, 5752(July).

Roberts, J. Timmons; Parks, Bradley C. (2009). "Ecologically unequal exchange, ecological debt, and climate justice: The history and implications of three related ideas for a new social movement". International Journal of Comparative Sociology, 50(3-4), 385-409.

Sassen, Saskia (2015), Expulsiones. Brutalidad y complejidad en la economía global. Buenos Aires: Katz.

Secchi, Bernardo (2013). *La ciudad de los ricos y la ciudad de los pobres*. Madrid: Catarata.

Shiva, Vandana (2001). Biopirateria (El saqueo de la naturaleza y del conocimiento). Barcelona: Icaria.

Soja, Edward W (2014). En busca de la justicia espacial. València: Tirant.

Solana, Miguel; Badia, Anna; Cebollada, Àngel; Ortiz, Anna; Vera, Ana (2016). Espacios globales y lugares próximos (Setenta conceptos para entender la organización territorial del capitalismo global). Barcelona: Icaria.

Stiglitz, Joseph E.; Sen, Amartya; Fitoussi, Jean-Paul (2010), Medir nuestras vidas. Las limitaciones del PIC como indicador de progreso. Barcelona: RBA.

Urry, John (2017), Offshore (La deslocalización de la riqueza). Madrid: Capitán Swing.

Wacquant, L. (2010). *Parias urbanos. Marginalidad en la ciudad a comienzos del milenio*. Buenos Aires: Manantial.

Programari

Word, excel, powerpoint. Tècniques de representació i dissenys territorial.